

13.5.2026

SUPO 403/01.04.01.03/2026

Sisäministeriö

Viite: Sisäministeriön lausuntopyyntö VN/36541/2024

Suojelupoliisin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi poliisilain 5 a luvun (siviilitiedustelu) muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Yleistä

Sisäministeriö on pyytänyt suojelupoliisilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi poliisilain 5 a luvun muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Suojelupoliisi on ollut edustettuna hallituksen esitysluonnoksen valmistelun tueksi asetetussa hanketyöryhmässä.

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään melko mittavia muutoksia siviilitiedustelulainsäädäntöön. Niihin lukeutuisivat muun muassa uudesta valtiollisen tietojärjestelmätiedustelun toimivaltuudesta säättäminen, tietoliikennetiedustelua koskevan sääntelyn pitkälle menevä uudistaminen, yhteistoimintaa Rajavartiolaitoksen kanssa koskevan sääntelyn lisääminen lakiin, ulkomaisen toimivaltaisen virkamiehen Suomessa tapahtuvaan sotilastiedusteluun osallistumisoikeuden laajentaminen, yksityisen avustamisoikeudesta säättäminen tiedustelun edellyttämien asennusten tekemisessä sekä yksinomaan tietoverkossa toteutettavaa peitetoimintaa koskevan sääntelyn eriyttäminen muuta peitetoimintaa koskevasta sääntelystä. Vastaavat muutokset on määrä toteuttaa myös sotilastiedustelulakiin antamalla tätä koskeva erillinen hallituksen esitys. Tiedustelun ulkoiset laillisuusvalvojat ovat eri yhteyksissä painottaneet sen tärkeyttä, että sotilas- ja siviilitiedustelussa käytössä olevat toimivaltuudet mahdollisimman läheisesti vastaavat toisiaan.

Suojelupoliisi pitää edellä erikseen mainittuja ja useimpia muita hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja välttämättöminä tiedustelun riittävän tehokkuuden ja tuloksellisuuden varmistamiseksi. Voimassa oleva siviilitiedustelulainsäädäntö valmisteltiin 2010-luvulla eikä siihen ole sen jälkeen tehty käytännön soveltamiskokemuksista johtuvia vähäisiääkään muutoksia. Lausuttavana olevassa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettujen muutosten välttämättömyyttä perustelevat

lainsäädännön soveltamisesta saadut kokemukset ja niiden myötä havaitut virheet ja puutteet. Samoin sitä perustelevat Suomen ulkoisen turvallisuusympäristön viime vuosina tapahtunut ja edelleen jatkuva merkittävä heikentyminen, voimassa olevan sääntelyn osittainen vanhentuminen 2010-luvun jälkeen tapahtuneen teknisen kehityksen seurauksena sekä Suomen turvallisuuspoliittisen aseman perustavanlaatuinen muutos johtuen vuonna 2023 toteutuneesta Nato-jäsenyydestä. Liittokunnan jäsenyys luo Suomelle uusia velvoitteita mitä tulee tiedustelun tehokkuuteen ja Suomen kykyyn osallistua tiedusteluyhteistyöhön. Uudet olosuhteet korostavat tarvetta kyetä hankkimaan tietoa varsinkin Venäjistä ja sen kansalliselle turvallisuudelle muodostamasta vakavasta uhkasta.

Koska siviili- ja sotilastiedustelulainsäädäntöihin ehdotettavat muutokset ovat pitkälti toisiaan vastaavia, noudattelee tämä lausunto osaksi sitä lausuntoa, jonka suojelupoliisi antoi sotilastiedustelua koskevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi 14.1.2026. Hallituksen esitysluonnoksiin sisältyy toisaalta myös useita sellaisia eroja, jotka suojelupoliisin näkemyksen mukaan tulee ministeriöiden välisessä yhteensovitetussa jatkovalmistelussa poistaa. Suojelupoliisi lausuu kyseisistä eroista jäljempänä tarkemmin.

Lausuntonsa yleisen osuuden lopuksi suojelupoliisi toteaa, että hallituksen esitysluonnoksen lakiehdotuksiin ja rinnakkaisteksteihin sekä niiden johtolauseisiin näyttäisi sisältyvän epäselvyyttä ja virheitä koskien sitä, mitkä säännökset ehdotetaan kumottavaksi ja mitkä muutettavaksi. Myös pykälien yksityiskohtaiset perustelut jättävät paikoin huomattavan epäselväksi, ollaanko jotain säännöstä esimerkiksi kumoamassa vai ei.

Yksityiskohtaisia huomioita

Poliisilain 5 a luvun 6 §:ssä säädetään telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta siviilitiedustelussa päättämistä. Pykälän 1 momentin mukaan telekuuntelusta sekä tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta päättää tuomioistuin. Momenttia ehdotetaan täydennettäväksi säätämällä telekuuntelun ja sen sijasta tapahtuvan tietojen hankkimisen kiirepäätösmenettelystä samalla tavalla kuin kiirepäätösmenettelystä on jo nykyisin säädetty kaikkien muiden luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaan kohdistuvien tiedustelumenetelmien osalta. Suojelupoliisi pitää ehdotusta perusteltuna ja erittäin tarpeellisena, mutta kiinnittää huomiota siihen, että kiirepäätösmahdollisuudesta säätämistä ei ehdotettu sotilastiedustelulain muuttamista koskevassa hallituksen esitysluonnoksessa, jota koskeva lausuntokierros päättyi tammikuussa 2026. Kiirepäätösmenettelyä koskeva ehdotus tulisi esitysten yhdenmukaisuuden varmistamiseksi näin ollen lisätä valmisteltavana olevaan sotilastiedustelulain muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen. Lisäksi suojelupoliisi kiinnittää huomiota siihen, että nyt lausuttavana olevan hallituksen esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa kiirepäätössääntelyn tarpeellisuutta näytetään perusteltavana pääasiassa kybervakoiluun kohdistuvalla tiedonhankinnalla. Perusteet asiasta säätämälle ovat tosiasiasa huomattavasti moninaisemmat, ja ne liittyvät – samoin kuin niiden muiden menetelmien osalta, joihin kiirepäätösmenettely on jo kytketty – pääasiassa siihen, että telekuuntelu on reaaliaikainen tiedustelumenetelmä. Riittävän nopean väliaikaisen päätöksentekomekanismin puuttuminen voi joissain tilanteissa johtaa siihen, että kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi

välttämätön tiedustelutieto peruuttamattomasti menetetään tai että uhkaan ei ehditä reagoida ennen sen toteutumista. Hallituksen esitysluonnoksessa todetulla tavalla kiirepäätöksenteosta on näistä syistä säädetty jopa tietoliikennetiedustelussa, joka telekuuntelusta poiketen on ns. viimesijainen menetelmä.

Poliisilain 5 a luvun 14 § koskee teknisestä laitetarkkailusta päättämistä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että teknisen laitetarkkailun kohteeksi voitaisiin tuomioistuimelle esitettävässä vaatimuksessa ja tuomioistuimen päätöksessä määrittää paitsi toimenpiteen kohteena oleva laite tai ohjelmisto, myös ”teknistä laitetta tai ohjelmistoa käyttävä henkilö”. Ehdotettu säännös on hallituksen esitysluonnoksesta ilmenevistä syistä erittäin tarpeellinen, mutta sen perusteluiden (s. 72) mukaan ”*luvan hakijan tulisi pystyä osoittamaan, että tietty laite tai ohjelmisto on luvan kohteena olevan henkilön käyttämä tai että henkilö oletettavasti muuten käyttää niitä*”. Suojelupoliisi pitää perustelulausumaa epäonnistuneena, koska se näyttäisi edellyttävän, että vaatimuksen esittävällä tiedusteluviranomaisella jatkossakin on oltava tiedossaan ”tietty” eli yksilöity kohdehenkilön käyttämä laite tai ohjelmisto luvan saadakseen. Jos tiedusteluviranomaisella olisi tällainen tieto, voisi se hakea teknisen laitetarkkailun lupaa suoraan kyseiseen laitteeseen tai ohjelmistoon, minkä nykyinen sääntely jo mahdollistaa. Laitteen yksilöinti ei tapahtuisi siinä vaiheessa, kun tuomioistuimelta vaaditaan teknisen laitetarkkailun lupaa, vaan vasta siinä vaiheessa, kun suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies tekee päätöksen jonkin laitteen kuulumisesta tuomioistuimen myöntämän henkilöperusteisen luvan piiriin.

Poliisilain 5 a luvun 23 §:ssä säädetään poliisimiehen turvaamisesta siviilitiedustelussa tehtävässä peiteltyssä tiedonhankinnassa, peitetoiminnassa, valeostossa ja tietolähdetoiminnassa. Pykälään ei ehdoteta muutoksia nyt lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä, eikä pykälää asiallisesti vastaavaan sotilastiedustelulain 77 §:ään ehdotettu muutoksia sotilastiedustelulain muuttamista koskevan hallituksen esitysluonnoksen taannoin ollessa lausuntokierroksella. Suojelupoliisi haluaa kuitenkin nostaa esiin kyseistä toimivaltuutta koskevan toiminnallisesti erittäin tärkeän muutostarpeen, jolla on merkitystä sekä siviili- että sotilastiedustelun kannalta.

Edellä mainitun 23 §:n 1 momentin mukaan suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies saa päättää, että peiteltyä tiedonhankintaa, peitetoimintaa tai valeostoa toteuttava taikka tietolähdetoimintaa valmisteleva tai toteuttava poliisimies varustetaan kuuntelun ja katselun mahdollistavalla teknisellä laitteella, jos varustaminen on perusteltua tämän turvallisuuden varmistamiseksi. Kun säännöksessä puhutaan ”poliisimiehen varustamisesta” kuuntelun tai katselun mahdollistavalla laitteella, lienee ilmaisua sanamuotonsa mukaisesti tulkittava niin, että laite on sijoitettava poliisimiehen ylle, esimerkiksi kiinnittämällä se hänen kehoonsa tai kätkemällä se hänen vaatteisiinsa. Tällaisen toteuttamistavan laissa edellyttäminen lisää riskiä siitä, että tiedonhankkija paljastuu, jolloin sääntely kääntyy suoraan tarkoituksensa vastaiseksi. Kyse on siis siitä, että turvaamisen kohteena oleva virkamies saattaa altistua sellaiselle väkivallalle, joka ilman turvaamistarkoituksessa käytettävän laitteen sijoittamista hänen ylleen olisi voinut jäädä toteutumatta.

Pykälän 1 momentin säännöstä tulisi edellä mainitusta syystä muuttaa niin, että se mahdollistaa paitsi poliisimiehen, myös tämän tiedonhankintaa varten käyttämän tilan varustamisen kuuntelun tai katselun mahdollistavalla

laitteella. Kyse voisi tällöin olla siitä, että laite kiinnitetään poliisimiehen käyttämän ajoneuvon tai tapaamiseen käytettävän tilan kiinteisiin rakenteisiin, mikä olisi laitteen poliisimiehen ylle sijoittamista selvästi riskittömämpi vaihtoehto. Selvää on se, että säännöksen tarkistaminen edellä mainitulla tavalla ei saisi muuttaa kuuntelun tai katselun luonnetta turvaamistoimenpiteenä eikä tehdä siitä varsinaisessa tiedonhankintatarkoituksessa käytettävää toimenpidettä. Tämä voitaisiin varmistaa siten, että 1) turvattavan poliisimiehen edellytetään itse olevan läsnä turvakuuntelun tai -katselun kohteena olevassa tilassa (jolloin hän seuraa kohdehenkilön puhetta tai käyttäytymistä, eikä teknisen laitteen avulla tapahtuva kuuntelu tai katselu tästä johtuen edes periaatteessa tuo mitään tiedonhankinnallista lisäarvoa), 2) kuuntelun tai katselun edellytetään tapahtuvan sillä tavoin reaaliaikaisesti, että kuuntelua tai katselua suorittava henkilö pystyy välittömästi reagoimaan tiedonhankintaa tekevään poliisimieheen kohdistuvaan väkivaltaan tai sen uhkaan, ja 3) kuunteluun tai katseluun käytettävä laite ei tallenna, tai jos se tallentaa, niin tallenteet hävitetään välittömästi sen jälkeen kun on todettu, ettei niitä tarvita turvaamista varten tai oikeusturvasyistä.

Poliisilain 5 a luvun 25 §:ssä säädetään tietolähteen turvaamisesta ja siinä käytettävissä olevista keinoista. Pykälän 5 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan suojelupoliisi voi suojelupoliisin päällikön päätöksellä avustaa tietolähdettä tämän maahantulossa rikoslain 17 luvun 8 §:n estämättä, jos se on välttämätöntä tietolähteen hengen ja terveyden suojaamiseksi. Suojelupoliisi pitää asiasta säätämistä erittäin tärkeänä ja säännöstä sinänsä hyvin muotoiltuna, mutta toteaa, että säännöksen perustelut (s. 81-82) näyttäisivät kaventavan sen soveltamisalaa epätarkoituksenmukaisella tavalla lausueessaan, että "tietolähteen on oltava erittäin luotettava ja pitkäaikainen sekä hänen toimittamiensa tietojen on oltava merkityksellisiä, jotta säännöksen soveltaminen tulisi kyseeseen". Ottaen huomioon, että säännöksen tarkoituksena on torjua tiedusteluviranomaista vapaaehtoisesti avustaneen ja sillä tavalla itsensä vaaraan saattaneen henkilön henkeen ja terveyteen kohdistuvia vakavia uhkia, ei esitöissä tulisi asettaa toimivaltuuden käytölle esimerkiksi tietolähteen "erittäin pitkäaikaisuutta" koskevia kumulatiivisia lisäкитеerejä. On selvä, että myös verrattain lyhytaikainen tai jopa kertaluontoinen tietolähteenä toimiminen voi paljastuessaan saattaa henkilön merkittävään vaaraan, missä tapauksessa sääntelyä tulee voida soveltaa. Säännöksen perusteluita tulisi siis tältä osin muuttaa.

Poliisilain 5 a luvun 28 a §:ään ehdotetaan otettavaksi uutta sääntelyä aineen, omaisuuden tai esineen tilapäisestä haltuunotosta 27 a §:ssä tarkoitetun näytteenoton tai 28 §:ssä tarkoitetun jäljentämisen mahdollistamiseksi. Pykälän ehdotetun 1 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa korostetaan, että haltuunoton olisi oltava mahdollisimman lyhytkestoista ja haltuun otettava aine, esine tai omaisuus olisi mahdollisimman pian palautettava alkuperäiselle paikalleen. Kuitenkin pykälän ehdotetun 2 momentin mukaan, jollei omaisuutta, esinettä tai ainetta voida vaaratta palauttaa, suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies voisi määrätä sen hävitettäväksi. Suojelupoliisi toteaa, että viimeksi mainittua 2 momenttia vastaavaa säännösheidotusta ei sisällynyt tammikuussa 2026 lausunnolla olleeseen sotilastiedustelulain muuttamista koskevaan hallituksen esitysluonnokseen. Suojelupoliisi pitää aiheellisena, että sisäministeriö ja puolustusministeriö jatkovalmistelussa sovittavat yhteen näkemyksensä siitä, tulisiko siviili- ja sotilastiedustelulaeissa säätää hävittämisestä vai ei. Jos päädytään siihen, että asiasta säätämistä

esitetään, tulee sitä käsitellä hallituksen esitysten omaisuuden suoja koskeissa säätämisyjärjestysarvioinneissa. Lausuttavana olevaan hallituksen esitysluonnokseen sisältyy omaisuuden suoja koskeva arviointiosuus (jakso 12.1.2), mutta sen alla nyt kyseessä olevaa 28 a §:ää käsitellään ainoastaan aineen, omaisuuden tai esineen haltuunoton tilapäisyyden ja lyhytkestoisuuden näkökulmasta, mistä johtuen puuttuminen perusoikeuksiin arvioidaan vähäiseksi. Jos aine, omaisuus tai esine kuitenkin hävitetään, ei kyse ole sen tilapäisestä ja lyhytkestoisesta haltuunotosta, vaan omaisuuden suojaan puuttuminen on pysyväisluonteista.

Poliisilain 5 a luvun 47 §:ssä säädetään tiedustelumenetelmän käytöstä ilmoittamisesta sen kohteena olleelle henkilölle. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että henkilöllisyyttä koskevan tiedon lisäksi oleskelupaikka mainittaisiin edellytykseksi ilmoituksen tekemiselle. Tätä perustellaan hallituksen esitysluonnoksessa sillä, että henkilöllisyyden tietäminen ei yksinään riitä, vaan lisäksi tiedossa on oltava oleskelupaikka tai muu osoite, jonne ilmoitus voidaan toimittaa. Suojelupoliisi toteaa edellä sanotun olevan sinänsä itsestään selvää, mutta sotilastiedustelulaissa asiasta on ehdotettu säädettävän toisella tapaa. Sotilastiedustelulain 89 b §:n ehdotetussa 2 momentissa ilmoituksen tekemisen edellytykseksi näet säädettäisiin kohteen henkilöllisyyttä koskevan tiedon lisäksi tieto tämän *Suomessa olevasta asuinpaikasta*. Sotilastiedustelulain säännöksestä seuraa, että ilmoitusvelvollisuus olisi vain Suomessa asuvalle, kun taas siviilitiedustelulla olisi ilmoitusvelvollisuus missä tahansa päin maailmaa oleskelevalle, kunhan tämän oleskelupaikka on saatu tietoon. Suojelupoliisi toteaa, että poliisilain 5 a luvun 47 §:n 3 momenttia koskeva ehdotus on saatettava yhdenmukaiseksi sotilastiedustelulain 89 b §:n 2 momentin kanssa.

Tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetun lain 5 §:ssä säädetään tietoliikennetiedustelun kohdistamisesta. Pykälän 2 ja 3 momentit ehdotetaan kumottavaksi, mitä suojelupoliisi hallituksen esitysluonnoksessa esitettyjen perusteluiden mukaisesti pitää perusteltuna ja tarpeellisena. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että tietoliikennetiedustelu voi kohdistua myös saman lain 10 a ja 10 c §:n perusteella tallennettuihin tietoihin. Oikeus käyttää kyseisiä tietoja tietoliikennetiedustelussa on erittäin tärkeä, mistä johtuen siitä säätäminen on välttämätöntä. Suojelupoliisi kuitenkin toteaa, että lisäys ilmenee vain hallituksen esitysluonnoksen sivulla 145 olevasta säädöstekstistä, ei sen sijaan sivulla 175 olevasta voimassa olevan ja ehdotetun lain rinnakkaistekstistä. Lisäksi 1 momentin ehdotettua muutosta ja sen tarkoitusta ei käsitellä lainkaan pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetun lain 10 §:ssä säädetään tietoliikennetiedustelun teknisestä toteuttamisesta ja muusta yhteistyöstä sotilastiedusteluviranomaisen kanssa. Pykälän voimassa olevan 1 momentin mukaan tietoliikennetiedustelun teknisenä toteuttajana toimii Puolustusvoimien tiedustelulaitos. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä todettaisiin Puolustusvoimien tiedustelulaitoksen toteuttavan tietoliikennetiedustelun teknisesti suojelupoliisin puolesta keräämällä lain 7, 9, 10 b ja 10 d §:ssä tarkoitettujen lupien tai päätösten mukaiset tiedot tietoliikenteestä. Suojelupoliisi toteaa, että momentin muuttaminen ehdotetulla tavalla on perusteltua, mutta esitysluonnoksessa ei nähtävästi ole lainkaan huomioitu sitä, että tietoliikennetiedustelun teknisestä toteuttamisesta suojelupoliisin puolesta säädetään myös sotilastiedustelulain

73 §:ssä. Kyseisen pykälän 1 momentissa säädetään siitä, mitä suojelupoliisin puolesta tapahtuvalla teknisellä toteuttamisella tarkoitetaan. Sotilastiedustelulain säännös on välttämätöntä saattaa samansisältöiseksi kuin muutettavaksi ehdotettava tietoliikennetiedustelulain 10 §:n 1 momentti. Sotilastiedustelulain muuttamista koskevassa aiemmin keväällä lausunnolla olleessa hallituksen esitysluonnoksessa säännösten yhdenmukaistamista ei pystytty huomioimaan, koska sisäministeriö ei saanut esitysluonnostaan aikaiseksi ministeriöiden kesken sovituksessa aikataulussa.

Tietoliikennetiedustelulain 10 §:n 1 momentin muuttamisen myötä saman pykälän 2 ja 3 momentit *mahdollisesti* ehdotetaan kumottavaksi, mitä suojelupoliisi pitää perusteltuna. Mahdollinen aie kumota momentit voidaan kuitenkin hallituksen esitysluonnoksesta päätellä vain välillisesti, koska se ei ilmene sen enempää lakiehdotuksen johtolauseesta (s. 145), rinnakkaistekstin johtolauseesta (s. 174), itse rinnakkaistekstistä (s. 177) tai pykälän yksityiskohtaisista perusteluista (s. 94). Jos ja kun momentit ehdotetaan kumottavaksi, on tämän selvästi ilmevä esityksestä, ja kumoamiselle on esitettävä perustelut.

Saman pykälän 4 momentti, jonka mukaan ”suojelupoliisin muuhun yhteistyöhön sotilastiedusteluviranomaisen kanssa sovelletaan poliisilain 5 a luvun 54 §:ää”, jäisi ennalleen. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan momenttia tulee muuttaa niin, että siitä poistetaan sana ”muuhun”. Kyseisen sanan käytöstä säännöksessä näyttäisi seuraavan, että poliisilain 5 a luvun 54 §:ssä säädettyjä yhteistyön periaatteita ei sovelleta tietoliikennetiedustelun tekniseen toteuttamiseen liittyvään yhteistyöhön. Poliisilain viitatuun pykälän mukaan suojelupoliisin on toimittava yhteistyössä sotilastiedusteluviranomaisen kanssa siviili- ja sotilastiedustelun tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi sekä annettava sotilastiedusteluviranomaiselle tässä tarkoituksessa tarpeellisia tietoja sen estämättä, mitä salassapitovelvollisuudesta säädetään. On selvä, että näitä periaatteita tulisi noudattaa myös tietoliikennetiedusteluun ja sen tekniseen toteuttamiseen liittyvässä yhteistyössä.

Tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetun lain 10 a – 10 d §:issä ehdotetaan säädettäväksi osaksi tai kokonaan uusista toimivaltuuksista (*teknisten tietojen käsittely viestintäverkon osan sekä tietoliikenteen reitittymisen ja muutosten seuraamiseksi ja tietoliikennetiedustelu hakuehtojen määrittämiseksi*) sekä niitä koskevasta päätöksenteosta. Suojelupoliisi toteaa pitävänsä kyseisiä toimivaltuuksia välttämättöminä tietoliikennetiedustelun tehokkuuden ja tuloksellisuuden sekä sen riittävän kohdentumisen varmistamiseksi samoin kuin tietoliikennetiedustelun toimivaltuuksien saattamiseksi länsieurooppalaisten verrokki-valtioiden tasolle. Suomen maantieteellisestä sijainnista johtuen tietoliikennetiedustelun kyvykkyydellä on poikkeuksellinen merkitys maan kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvien kaikkein vakavimpien uhkien havaitsemisen ja kansallisen turvallisuuden suojaamisen kannalta. Suojelupoliisi kuitenkin katsoo, että ehdotetun sääntelyn perusteluita (s. 95-98) on syytä merkittävästi kehittää ja tarkentaa. Nyt niillä ei näyttäisi olevan juurikaan soveltamista ohjaavaa sisältöä, vaan ne vain toistavat itse säännösten sisällön.

Tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetun lain 10 a ja 10 c §:issä säädettäisiin teknisten tietojen käsittelystä viestintäverkon osan sekä tietoliikenteen reitittymisen ja muutosten seuraamiseksi ja

tietoliikennetiedustelusta hakuehtojen määrittämiseksi. Sotilastiedustelun osalta vastaavista toimivaltuuksista säädettäisiin sotilastiedustelulain 66 §:ssä ja 67 a §:ssä. Sotilastiedustelulain ehdotetun 66 §:n 2 momentin mukaan teknisten tietojen käsittelyssä kerättävien tietojen määrä ei voisi ylittää 5 prosenttia kohteena olevan Suomen rajan ylittävän viestintäverkon osan kapasiteetista, ja sotilastiedustelulain 67 a §:n 1 momentin mukaan hakuehtojen määrittämiseksi kerättävän ja tallennettavan tietoliikenteen määrä ei saisi ylittää 5 prosenttia kohteena olevan Suomen rajan ylittävän viestintäverkon osan kapasiteetissa. Suojelupoliisi toteaa, että vastaavan kaltaiset kerättävän ja tallennettavan tietoliikenteen enimmäismääriä koskevat säännökset puuttuvat tietoliikennetiedustelulakia koskevasta ehdotuksesta. Myöskään hallituksen esitysluonnoksen perusteluissa ei käsitellä kysymystä siitä, olisiko siviilitiedustelun puitteissa tapahtuvalle tietoliikenteen keräämiselle asetettu ylärajaa, ja jos olisi asetettu, olisiko se yhteinen sotilastiedustelun kanssa. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan joko nyt lausuttavana olevassa hallituksen esitysluonnoksessa tai vaihtoehtoisesti sotilastiedustelulain muuttamista koskevassa hallituksen esitysluonnoksessa on selvennettävä, että edellä mainitut viiden prosentin enimmäismäärät koskevat yhteisesti kaikkea kerättävää tietoliikennettä siihen katsomatta, onko se kerätty siviili- vai sotilastiedustelua varten.

Tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetun lain 10 d §:ssä ehdotetaan säädettäväksi hakuehtojen määrittämisestä päättämisestä. Pykälän 3 momentti sisältäisi luettelon niistä seikoista, jotka hakuehtojen määrittämistä koskevassa vaatimuksessa ja tuomioistuimen päätöksessä on mainittava. Tietoliikennetiedustelulain luettelo eroaa sotilastiedustelulain ehdotetun 67 b §:n 3 momentin vastaavasta luettelosta sikäli, että ensin mainitun perusteella vaatimuksessa ja päätöksessä ei edellytettäisi olevan mainintaa niistä tosiseikoista, joihin hakuehtojen määrittämisen välttämättömyys perustuu (vrt. SotTiedL 67 b §:n 3 momentin 2 kohta). Tätä koskevan säännöksen ottaminen tietoliikennetiedustelulain 10 d §:n 3 momenttiin on perusteltua, kun huomioidaan, että saman lain 10 c §:n 2 momentti asettaisi toimivaltuuden käytön edellytykseksi välttämättömyyden, ja kun 10 d §:n 3 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa annetaan nimenomaisesti ymmärtää, että tuomioistuimelle olisi tehtävä selkoa välttämättömyydedellytyksen täyttymisestä.

Tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetun lain 13 §:ssä säädetään tietoliikennetiedustelun käytössä kertyneiden tallenteiden ja asiakirjojen tarkastamisesta. Lausuttavana olevassa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että kyseinen pykälä kumottaisiin. Vastaavaa ehdotusta ei sisällynyt taannoin lausunnolla olleeseen sotilastiedustelulain muuttamista koskevaan hallituksen esitysluonnokseen. Pykälän kumoamista koskeva ehdotus tulisi poistaa jatkovalmistelussa. Siitä, että tallenteiden ja asiakirjojen tarkastamisvelvollisuuden poistamista ei tulla ehdottamaan, sovittiin syksyllä 2025 sotilastiedustelulain muutoshankkeen tueksi perustetussa työryhmässä, jonne myös siviilitiedustelulainsäädännön muutosten valmistelu loppukesästä 2025 sisäministeriön ja puolustusministeriön välillä sovitulla tavalla siirrettiin. Sisäministeriöllä oli jäsen kyseisessä työryhmässä, mutta hän ei kevään 2025 jälkeen osallistunut sen kokouksiin, eikä siten liene ollut tietoinen sovitusta linjauksesta.

Tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetussa laissa ei erikseen säädetä tietoliikennetiedustelun edellyttämän liityntäpisteen rakentamisesta,

vaan asiasta säädetään ainoastaan sotilastiedustelulaisissa, tarkemmin ottaen sen 97 §:ssä. Sotilastiedustelulain 97 §:ssä säädetty liityntäpisteen rakentaminen, joka pääsääntöisesti tapahtuu tiedonsiirtäjän myötävaikutuksella, palvelee yhtäläisesti myös sitä tietoliikennetiedustelua, jonka Puolustusvoimien tiedustelulaitos toteuttaa teknisesti suojelupoliisin puolesta. Sotilastiedustelulain edellä mainitun pykälän 2 momentti koskee tilanteita, joissa liityntäpiste joudutaan toteuttamaan ilman tiedonsiirtäjän myötävaikutusta. Taannoin lausunnolla olleessa sotilastiedustelulain muuttamista koskevassa hallituksen esitysluonnossa kyseistä 2 momenttia ehdotettiin täydennettäväksi niin, että Puolustusvoimien tiedustelulaitos voisi tiedonsiirtäjän myötävaikutuksetta toteuttaa liityntäpisteen tämän hallinnoimaan viestintäverkon osaan paitsi silloin, kun myötävaikutusta ei voida saada, niin myös silloin, kun se on välttämätöntä *sotilastiedustelun* suojaamiseksi. Ottaen huomioon, että liityntäpisteet toteutetaan myös suojelupoliisin tietoliikennetiedustelua varten, tulisi sotilastiedustelulain 97 §:n 2 momenttia sen jatkovalmistelussa edelleen täydentää niin, että ilman tiedonsiirtäjän myötävaikutusta tapahtuva liityntäpisteen toteuttaminen voi tapahtua myös *siviilitiedustelun* suojaamiseksi.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 31 §:ssä säädetään salassapitoajan lakkaamisesta. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen lisättäisiin säännökset saman lain 24 §:n 1 momentin 1, 2, 9 ja 10 kohtien nojalla salassa pidettävien eräiden viranomaisten asiakirjojen tavanomaista 25 vuoden salassapitoaikaa pidemmistä erityisistä salassapitoajoista. Suojelupoliisi toteaa pitävänsä tavanomaista pidemmistä salassapitoajoista säätämistä siten, kuin esitysluonnoksessa ehdotetaan, kaikilta osin perusteltuna ja välttämättömänä.

Suojelupoliisin omaan toimintaan ehdotuksista liittyy se, jonka mukaan "valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi 24 §:n 1 momentin 9 kohdassa säädetyn suojelupoliisin ja sisäministeriön asiakirjan salassapitoaika" olisi 60 vuotta. Suojelupoliisi toteaa kyseistä ehdotusta koskien ensinnäkin, että salassapitoaikaa koskeva säännös on aiheellista muotoilla 24 §:n 1 momentin 9 kohdan salassapitosäännöstä vastaavasti niin, että sen kohteena ovat "valtion turvallisuuden ylläpitämistä koskevat asiakirjat" eivätkä esitysluonnoksessa ehdotetulla tavalla "valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi säädetty asiakirjat". Toiseksi suojelupoliisi toteaa, että säädettäväksi ehdotetun 60 vuoden salassapitoajan tulisi suojelupoliisin ja sisäministeriön asiakirjojen lisäksi koskea myös tiedusteluvalvontavaltuutetun asiakirjoja. Tiedusteluvalvontavaltuutettu käsittelee valvontatoimissaan jatkuvasti suojelupoliisin valtion turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvää erittäin arkaluonteista operatiivista tietoa ja laatii tehtäviensä puitteissa myös tällaista tietoa sisältäviä asiakirjoja. Kyseisiin asiakirjoihin liittyy sama salassapitotarve ja salassapitoajan pituutta koskeva tarve kuin suojelupoliisin omiin asiakirjoihin. Kolmanneksi suojelupoliisi toteaa suhtautuvansa oudoksuvasti siihen, että pidennettyä salassapitoaikaa koskevan säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 103-104) säätämistarvetta näytetään käsiteltävän vain sisäministeriön itsensä näkökulmasta. Perusteluiden mukaan: "*Kyseisessä 9 kohdassa tarkoitettut asiakirjat olisivat käytännössä tulosohjaukseen sekä talousarvioon ja sen valmisteluun, siviilitiedustelun ohjaukseen, kuten siviilitiedustelun painopisteiden asettamiseen, liittyvä asiakirjoja ja raportteja, sisäministeriön ja suojelupoliisin laillisuusvalvontakertomuksia tai sisäministeriön suojelupoliisiin kohdistamaan hallinnolliseen valvontaan liittyviä asiakirjoja. Edelleen asiakirjoihin lukeutuvat*

suojelupoliisin salaista tiedonhankintaa koskevat lakisääteiset selvitykset sisäministeriölle sekä myös esimerkiksi tiedustelutoimintaa koskevat sisäministeriön laatimat asiakirjat TP UTVAan.” Suojelupoliisi toteaa, että julkisuuslain 24.1 §:n 9 kohdan tarkoittamissa valtion turvallisuuden ylläpitämistä koskevissa asiakirjoissa on keskeisemmin ja laajamittaisemmin kyse suojelupoliisin operatiivisen tietojärjestelmän sisältämistä tiedoista ja operatiivista toimintaa kuvaavista suojelupoliisin asiakirjoista kuin esimerkiksi ministeriön suorittamaan suojelupoliisin tulosohjaukseen ja hallinnolliseen valvontaan liittyvistä asiakirjoista.

Suojelupoliisin päällikkö

Juha Martelius

Päälakimies

Jan Sjöblom